

V Bruseli 7. decembra 2017
(OR. en)

15563/17

SOC 802
EMPL 613
ECOFIN 1106
SAN 460
EDUC 451

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Dátum:	7. decembra 2017
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	14636/17
Predmet:	Zlepšenie komunitnej podpory a starostlivosti pre nezávislý život – závery Rady

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o zlepšení komunitnej podpory a starostlivosti pre nezávislý život, ktoré prijala Rada EPSCO na 3 569. zasadnutí 7. decembra 2017.

**Zlepšenie komunitnej¹ podpory a starostlivosti pre nezávislý život
závery Rady**

KONŠTATUJÚC, ŽE

1. podpora hospodárskej a sociálnej súdržnosti, boj proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii a podpora vysokej miery zamestnanosti a sociálnej ochrany sú cieľmi Európskej únie zakotvenými v zmluvách. V Charte základných práv Európskej únie sa ďalej stanovuje, že inštitúcie EÚ, ako aj členské štáty, by pri vykonávaní práva Únie mali rešpektovať osobné, občianske, politické, hospodárske a sociálne práva;
2. Európska únia nie je len zväzkom svojich členských štátov, ale aj zväzkom ich národov. Všetci ľudia sa rodia rovní vo svojej dôstojnosti a právach a každý život je rovnako cenný. Ľuďom, ktorí čelia osobitným výzvam, ťažkostiam a znevýhodneniam, by sa mala dať možnosť mať a užívať podporu vychádzajúcu z ich potrieb, ktorá podnecuje ich aktívnu účasť v spoločnosti a na trhu práce. Umožniť jednotlivcom využiť naplno svoj potenciál tak, aby sa mohli aktívne podieľať na spoločenskom a hospodárskom živote, znamená podporiť ich v kritických situáciách počas celého ich života;
3. Európska únia a jej členské štáty sa viditeľne angažujú pre ochranu práv zraniteľných ľudí a pri posilnení nezávislého života a zapojenia komunity, a to aj ratifikáciou Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím, v ktorom sa uznáva rovnaké právo všetkých osôb so zdravotným postihnutím žiť nezávislý život a byť začlenené do komunity, majú pritom rovnaké možnosti voľby ako ostatní;

¹ V kontexte týchto záverov Rady by sa mal výraz „komunitný“ vykladať v duchu Spoločných európskych usmernení pre prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť.

ZDÔRAŽŇUJÚC, ŽE

4. budúcnosť európskej sociálnej politiky a politiky zamestnanosti je predovšetkým formovaná a ovplyvnená demografickými trendmi, digitalizáciou ekonomiky, rýchlosťou a rozsahom zmien vo svete práce a rôznymi krízami;
5. naša spoločnosť musí byť usmerňovaná spoločnými európskymi hodnotami, akými sú ľudská dôstojnosť, rovnosť a dodržiavanie ľudských práv, ktoré musia tvoriť súčasť kontinuálneho vývoja sociálnych modelov a podporovať štruktúry vhodné pre 21. storočie. Členské štáty, ich verejné orgány, inštitúcie EÚ, sociálni partneri a občianska spoločnosť na všetkých úrovniach majú v súlade so svojimi právomocami zodpovednosť za dosiahnutie prosperujúcej a spravodlivejšej Európy, v ktorej hospodársky vývoj napreduje spolu so sociálnym;
6. zatiaľ čo právnu zodpovednosť a právomoc v oblasti sociálnych politík majú najmä členské štáty a vhodné reformy systémov starostlivosti sa majú vykonávať na vnútroštátnej úrovni, rozsiahlejšia diskusia na úrovni EÚ v rámci otvorenej metódy koordinácie môže významným spôsobom prispieť k rozvoju spoločných prístupov. Európsky pilier sociálnych práv, ktorý vyjadruje niekoľko hlavných zásad a práv vrátane práva na dostupnú a kvalitnú dlhodobú starostlivosť, podporuje toto smerovanie;
7. pre úspešný vývoj sociálneho štátu je potrebná inteligentná interakcia medzi sociálnou a hospodárskou politikou, povzbudenie k inováciám, podpora podnikania a investície do ľudského kapitálu a do pracovného a životného prostredia. V dôsledku osobných, spoločenských a inštitucionálnych prekážok, ktoré môžu ľuďom sťažiť nezávislý život, milióny ľudí stále nedokážu naplniť svoj potenciál. Okrem poskytovania finančnej ochrany proti veľkým sociálnym rizikám, by sa mali politiky zamerať na prijatie opatrení na posilnenie aktivity a postavenia ľudí všetkých vekových skupín, a to od detí až po starších ľudí;

8. voľba prostredia poskytujúceho starostlivosť by mala byť autonómnym rozhodnutím jednotlivca, ktoré by sa malo rešpektovať. Potrebne je zmeniť zmýšľanie, aby sa zabezpečilo všeobecnejšie uznanie zásady, podľa ktorej má každý právo žiť nezávisle vo svojej komunite, zohrávať aktívnu úlohu v spoločnosti a zúčastňovať sa na rozhodnutiach týkajúcich sa ich životov. V tejto súvislosti zohrávajú pracovné príležitosti pre osoby so zdravotným postihnutím a pre starších pracovníkov dôležitú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby všetci ľudia mohli naplniť svoj potenciál;
9. aj keď v rámci Únie stále existuje veľký počet segregovaných rezidenčných zariadení, v členských štátoch je jednoznačný a výrazný posun smerom k možnostiam komunitnej podpory a starostlivosti. Je však zrejmé, že pred tým, ako sa cenovo dostupné a vysokokvalitné komunitné riešenia zavedú do praxe, nie je možné znížiť rozsah a počet existujúcich rezidenčných zariadení. Na rozvoj moderných vysokokvalitných komunitných služieb a na zvýšenie podpory pre opatrovateľov, osobitne neformálnych opatrovateľov, by sa mala zabezpečiť jasná stratégia a výrazné investície. Predovšetkým by sa mala pozornosť sústrediť na vytváranie a rozširovanie možností nezávislého a aktívneho života tým, že sa uprednostní výraznejšie posilnenie postavenia ľudí vo všetkých príslušných oblastiach. Ostatné rezidenčné zariadenia by mali podporovať sebestačnosť rezidentov, poskytovať vysokokvalitnú individuálnu starostlivosť, a naplňovať najmä potreby odkázaných osôb, pre ktoré komunitná starostlivosť nie je preferovanou možnosťou. Vo všetkých prostrediach, v ktorých sa poskytuje starostlivosť, je základom zaistiť bezpečnosť, dôstojnosť a nediskriminačné prostredie;
10. v oblasti nezávislého života a komunitnej starostlivosti a podpory je potrebné systematicky riešiť rodový rozmer. Na jednej strane, keďže podstatnú časť starostlivosti poskytujú neformálni rodinní opatrovatelia, najmä ženy, je dôležité zabezpečiť väčšie uznanie neplatenej opatrovateľskej práce. Malo by sa podporovať aj lepšie zosúladenie opatrovateľských povinností a platenej práce počas celého života mužov aj žien, aby sa medzi nimi dosiahlo spravodlivejšie rozdelenie opatrovateľských povinností. Na druhej strane je potrebné bojovať proti rozdielu v odmeňovaní žien a mužov a rodovej stereotypizácii v platených zamestnaniach, aby bolo, napríklad, viac mužov povzbudených k práci v oblasti starostlivosti;

11. na zvýšenie kvality komunitnej podpory a starostlivosti by sa mali využívať inovácie vrátane riešení IKT. Nové a tvorivé riešenia však nemusia byť nevyhnutne založené na technických inováciách. Môžu vychádzať aj zo sociálnych inovácií, ako je napríklad spoločná tvorba, kolaboratívne hospodárstvo a koncepcia poskytovania služieb zameraných na jednotlivca;
12. k vykonávaniu reforiem výrazne prispievajú Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), ktoré podporujú sociálne hospodárstvo a zabezpečujú účinnejšie uskutočňovanie politik. Programové obdobie 2014 – 2020 je výnimočnou príležitosťou propagovať cielenejšie využívanie Európskeho sociálneho fondu, Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka a Európskeho fondu regionálneho rozvoja na podporu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v rámci tematického cieľa podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe. V tejto súvislosti v rámci najrelevantnejších investičných priorít niekoľko členských štátov naplánovalo jednotlivé politické alternatívy.

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

– VYZÝVA KOMISIU, ABY

13. podnietila diskusiu, ujala sa podrobnej reflexie o najaktuálnejších otázkach v súvislosti s prechodom na komunitné služby, a uľahčila praktické vykonávanie Spoločných európskych usmernení na prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a súboru nástrojov na využívanie fondov Európskej únie na tento účel;
14. pokračovala v zintenzívňovaní výmeny podložených a inovačných riešení, sľubných postupov a odborných znalostí medzi členskými štátmi, odborníkmi a občianskou spoločnosťou s cieľom rozšíriť poskytovanie komunitných služieb;
15. pokračovala vo svojej analytickej práci na kolektívnych domácnostiach, a nabáda členské štáty a Eurostat, aby preskúmali možnosť začleniť do pilotných štúdií Eurostatu analýzy uskutočniteľnosti zahrnutia kolektívnych domácností do zisťovaní alebo iných vhodných zdrojov údajov pri zohľadnení náklady a zdrojov;

16. naďalej podporovala spustenie štrukturálnych reforiem a testovanie nových modelov a nástrojov poskytovania starostlivosti, napríklad prostredníctvom financovania inovácií a startupov, ktoré urýchľujú rozvoj komunitnej podpory a starostlivosti a podporujú príležitosti pre nezávislý život, prostredníctvom využívania EŠIF, programu na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP) a iných vhodných schém financovania (napr. program Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie (EaSI) a Horizont 2020);
- **VYZÝVA KOMISIU A ČLENSKÉ ŠTÁTY, aby v súlade so svojimi príslušnými právomocami a s prihliadnutím na osobitné situácie v jednotlivých členských štátoch**
17. iniciovali otvorenú verejnú diskusiu o zvyšovaní dostupnosti komunitných podporných a opatrovateľských možností s cieľom zvýšiť informovanosť verejnosti a pravidelne monitorovali zmeny verejnej mienky. Mali by sa aktívne angažovať vo verejnej diskusii, v ktorej sú zapojené médiá, odborníci, občianska spoločnosť, komunity a cieľové skupiny, podporovať prácu s miestnymi komunitami s cieľom odstraňovať stigmy a tabu, riešiť vnímané riziká, dosiahnuť spoločné porozumenie a vzájomné rešpektovanie a pripraviť všetky zainteresované strany na rozvoj a zlepšenie komunitných služieb;
18. pozorne sledovali využívanie EŠIF a iných relevantných mechanizmov financovania EÚ na podporu prechodu od inštitucionálnej ku komunitnej starostlivosti;
- **VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, aby pri zohľadnení svojej osobitnej situácie**
19. podľa potreby prijali kroky na zníženie závislosti na inštitucionálnej starostlivosti, rozvinuli možnosti nezávislého života vo všetkých prostrediach, v ktorých sa poskytuje starostlivosť, a urýchlili prechod od inštitucionálnej ku komunitnej starostlivosti nabádaním a podporovaním života v domácom prostredí, a poskytovanie vysokokvalitnej podpory, a to aj zabezpečením väčšieho zapojenia dotknutých osôb do rozhodovania;

20. posilnili rozvoj komunitných služieb v súlade s potrebami dotknutých osôb a ich bezprostredného okolia;
21. naďalej splnomocňovali svoje zodpovedné orgány, aby vypracovali inovačnú individualizovanú podporu, založenú na primeraných posúdeniach potrieb a pri zohľadnení očakávaní dotknutých osôb a ich rodín pri navrhovaní a poskytovaní služieb. Toto zahŕňa priznanie práva zvoliť si poskytovateľa služieb a formu starostlivosti spomedzi rôznych možností;
22. naďalej podporovali zavedenie a dostupnosť potrebného regulačného rámca, infraštruktúru, kvalifikovaných pracovníkov a služby umožňujúce nezávislý život. Investície do odbornej prípravy, bezpečné pracovné prostredie a primerané pracovné podmienky majú kľúčový význam pre opatrovateľov poskytujúcich komunitnú podporu a starostlivosť, ako aj pre tých, ktorí pracujú v rezidenčných zariadeniach;
23. lepšie zapájali komunity a posilňovali ich postavenie pri navrhovaní a poskytovaní politických opatrení, napríklad prostredníctvom využívania inteligentných riešení, ako je spoločné hospodárstvo, a vytvárali synergie medzi rôznymi oblasťami politiky s cieľom dosiahnuť v dlhodobom horizonte vyššiu nákladovú efektívnosť a udržateľnosť;
24. so zreteľom na meniaci sa svet práce, podporovali zvýšené vzdelávacie a pracovné príležitosti pre ľudí, ktorí pracovali v rezidenčných zariadeniach poskytujúcich starostlivosť, a riešili potreby v oblasti zamestnanosti a zručností v rámci odvetvia opatrovateľských služieb.
Na zabezpečenie plynulého prechodu na nové formy práce v rámci komunitnej starostlivosti je potrebné primeraná rekvalifikácia a zvyšovanie úrovne zručností odborníkov poskytujúcich starostlivosť v rezidenčných zariadeniach, ako aj vhodná odborná príprava pre opatrovateľov poskytujúcich podporu a starostlivosť mimo ústavných zariadení;
25. ak je to možné, zbierali porovnateľné údaje o počte osôb žijúcich v rôznych druhoch rezidenčných zariadení alebo prijímajúcich iné formy starostlivosti, rozčlenené podľa poskytovaných služieb alebo osobitných potrieb, dôvodu, pre ktorý sú v danom zariadení, veku a pohlavia;

– **VYZÝVA VÝBOR PRE SOCIÁLNU OCHRANU, ABY**

26. v spolupráci s Komisiou naďalej uľahčoval a podporoval získavanie a výmenu nápadov, odborných znalostí, skúseností a sľubných postupov pri prechode na komunitnú podporu a starostlivosť v rámci otvorenej metódy koordinácie v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia;
27. organizoval tematické preskúmania pozitívneho vývoja a výsledkov dosiahnutých pri prechode na komunitnú podporu a dostupných možností podpory, a to aj v rámci partnerského preskúmania v programe sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia;
28. v spolupráci s Komisiou a Výborom pre sociálnu ochranu – podskupinou pre ukazovatele určil hlavné oblasti vplyvu, inicioval diskusiu a preskúmal možnosť zostavenia primeraných spoločných ukazovateľov pre prístupnosť, cenovú dostupnosť a kvalitu dlhodobej starostlivosti v rôznych formách starostlivosti.

ODKAZY

Európska únia

- Charta základných práv Európskej únie, (Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, s. 391)
- Stratégia Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu (EUCO 13/10)
- Právny rámec EŠIF, najmä nariadenia 1303/2013 (NSU), 1304/2013 (ESF) a 1301/2013(EFRR), Ú. v. EÚ 347 z 20.12.2013
- Program na podporu štrukturálnych reforiem na roky 2017 – 2020 (PE-CONS 8/17)
- Medziinštitucionálne vyhlásenie o Európskom pilieri sociálnych práv²

Rada

- Závery Rady o dôstojnom starnutí (15955/09)
- Uznesenie Rady Európskej únie a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, o novom európskom rámci pre oblasť zdravotného postihnutia (10173/10)
- Závery Rady o podpore vykonávania európskej stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020 (11843/11)
- Závery Rady o Európskom pakte za duševné zdravie a pohodu: výsledky a budúca činnosť (Ú. v. EÚ C 202, 8.7.2011, s. 1); 2011, s. 1);
- Závery Rady o správe sociálnych záležitostí pre inkluzívnu Európu (15070/15)
- Závery Rady o boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu: Integrovaný prístup (10434/16)
- Závery Rady o urýchlčení procesu integrácie Rómov (15406/16)
- Závery Rady Európskej únie a zástupcov vlád členských štátov o ochrane migrujúcich detí (10085/17)

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_en.pdf

Komisia

- Biela kniha o budúcnosti Európy (sociálny rozmer Európy (8717/17), využitie globalizácie (9075/17), prehĺbenie HMÚ, (9940/17))
- Odporúčanie Komisie z 20. februára 2013 s názvom Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia (2013/112/EÚ)
- Pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Zhodnotenie odporúčania Komisie z roku 2013 s názvom „Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“ (8712/17)
- Pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Balík o sociálnych investíciách, dlhodobá starostlivosť v starších spoločnostiach výzvy a politické možnosti (SWD(2013) 41 final)
- Európska stratégia pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020: obnovený záväzok vybudovať Európu bez bariér (KOM(2010) 636 v konečnom znení)

Iné

- Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCPRD)
- Európsky dohovor o ľudských právach (EDLP)
- Spoločné európske usmernenia na prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a súbor nástrojov na využívanie fondov Európskej únie na tento účel (2012)
- Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, všeobecná poznámka k článku 19: Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti, 29. augusta 2017
- Dohovor OSN o právach dieťaťa
- Zásady OSN týkajúce sa starších ľudí (1991)
- Európska expertná skupina o prechode z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť (EEG)
- Správa *ad hoc* expertnej skupiny o prechode z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť (2012)
- Európska sieť pre nezávislý život (ENIL)
- Správa Agentúry Európskej únie pre základné práva s názvom „Z ústavných zariadení ku komunitnému životu“, časť I – záväzky a štruktúry, časť II – financovanie a rozpočet, časť III – výsledky pre osoby so zdravotným postihnutím (2017)
- Závery k výsledkom konferencie s názvom „Dignity + Independent living = DI (Dôstojnosť + nezávislý život = deinštitucionalizácia) (12. – 13. október, Tallinn, Estónsko)³

³ http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Ministeeriumi_tutvustus_ja_struktuur/conference_conclusions.pdf